

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิทยุโรงเรียนเห็นเป็นสื่อในการศึกษาประเภทหนึ่ง ซึ่งจัดได้ว่าเป็นลักษณะของสื่อวิทยุประสมกับสื่อสิ่งพิมพ์มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปถึง 35 ปีวิทยุโรงเรียนได้รับการปรับปรุงเพียงเนื้อหา และรูปแบบรายการเพื่อให้ทันสมัย แต่ไม่ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในแง่ของการนำสื่ออื่น ๆ เข้ามามีบทบาทร่วมด้วย ทั้งที่เทคโนโลยีได้พัฒนาก้าวหน้าไปมาก อีกทั้งนานวันไป การประชาสัมพันธ์และความนิยมก็เสื่อมถอยลงตามลำดับ ทั้งที่วิทยุโรงเรียนยังคงเป็นสื่อที่สามารถใช้ประโยชน์ได้สำหรับโรงเรียนในชนบทและส่วนภูมิภาค ดังนั้นถ้าหากจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงวิทยุโรงเรียนให้มีความทันสมัยและสามารถให้ประโยชน์ทางการศึกษาได้อย่างคุ้มค่า จึงจำเป็นต้องมีการจัดการสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในทางวิชาการ ทางด้านการบริหาร และในทางเทคโนโลยีทางการศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มของรูปแบบรายการ และการใช้วิทยุโรงเรียนในพุทธศักราช 2545 ขึ้นมาเพื่อค้นหาแนวทางการจัดวิทยุโรงเรียนทั้งในปัจจุบันตลอดจนถึงอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแนวโน้มของรูปแบบรายการวิทยุโรงเรียน และการใช้วิทยุโรงเรียนในปีพุทธศักราช 2545 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยเลือกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 31 คน ประกอบด้วย

1. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริหารในหน่วยงาน ของกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิทยุโรงเรียน

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นศึกษานิเทศก์ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค
3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญซึ่ง เป็นคณะกรรมการที่เคยจัดทำทบทวนวิทยุโรงเรียนวิชาต่าง ๆ
4. นักเทคโนโลยีทางการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยในรอบแรกใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิดให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติตรงตามกลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเหล่านั้น รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วย ในรอบที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบลำดับขั้นการจัดค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ข้อใหญ่ (182 ข้อย่อย) แบบสอบถามในรอบที่ 2 และ รอบที่ 3 มีข้อความเหมือนกันแต่ในรอบที่ 3 ผู้วิจัยแสดงค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่ 1 และ 3 และแสดงค่าที่ผู้เชี่ยวชาญตอบในรอบที่ 2 ลงไปด้วยทุกข้อความ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยด้วยการวิจัยขนาดแบบเทคนิคเดลฟายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่ง เป็นการค้นคว้าหาความคิดร่วมกันและสอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญในรอบแรกจำนวน 5 ท่าน และในรอบที่ 2 และ 3 จำนวน 26 ท่าน และได้ข้อมูลแต่ละรอบมาวิเคราะห์ และส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทราบถึงความคิดเห็นของกลุ่ม และความคิดเห็นของตนในรอบที่ผ่านมา ในกรณีที่ความคิดเห็นของตนไม่ตรงกับความคิดเห็นของกลุ่ม ให้ผู้เชี่ยวชาญทบทวนว่า เห็นด้วยกับความคิดเห็นของกลุ่มหรือไม่ หรือยังคงยืนยันคำตอบเดิมของตน ผู้เชี่ยวชาญจะต้องระบุเหตุผลมาด้วยว่า เหตุใดจึงคิดไม่ตรงกับความคิดเห็นของกลุ่ม เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้เห็นความคิดเห็นและคำตอบเหล่านั้นมาสรุปเป็นผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการส่งแบบสอบถามแต่ละรอบนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. แบบสอบถามครั้งที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งแบบสอบถามให้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเองและหากผู้เชี่ยวชาญมีข้อข้องใจเกี่ยวกับข้อคำถามก็สามารถสอบถามจากผู้วิจัยได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติมเกี่ยวกับขอบเขตของงานวิจัยจากนั้นจึงนำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์ และจัดเป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบลำดับขั้นการจัดค่าแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตอบในรอบที่ 2 ต่อไป

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามปลายปิดที่ได้จากข้อ 1 มาดำเนินการหาค่าทางสถิติโดยวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (median) ค่าฐานนิยม (mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ($Q_3 - Q_1$) ในทุกข้อคำถาม แล้วแสดงค่าสถิติที่ลงในแบบสอบถามที่จะส่งกลับให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ใช้โปรแกรม SPSS วิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 182 ข้อคำถาม

ผู้วิจัยกำหนดค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้พิจารณาความเป็นไปได้ของคำถามในแบบสอบถาม และเป็นแนวปฏิบัติหรือการวิเคราะห์ข้อมูลว่า ข้อความที่จะเป็นแนวทางที่ควรปฏิบัติหรือควรจะเป็นไป คือข้อความที่ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 เป็นต้นไป และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เท่ากับหรือน้อยกว่า 1.50 ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้จะพิจารณาค่าดังกล่าวจาก คำตอบจากผู้เชี่ยวชาญในแบบสอบถามรอบสุดท้าย ซึ่งหากข้อคำถามใดผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุด และเห็นด้วยมาก และสอดคล้องกันทั้งในแง่ของค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยมและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มาสรุปเป็นความคิดเห็นและการคาดการณ์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และสรุปผลออกมาเป็นผลการวิจัยในเรื่อง แนวโน้มของรูปแบบรายการและการใช้ชีวิตจริงเรียนาน พ.ศ.2545 ในที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากผลการดำเนินการวิจัย เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับ แนวโน้มของรูปแบบรายการและการใช้วิทยุโรงเรียนในพุทธศักราช 2545 ทักให้ได้ แนวทางของวิทยุโรงเรียนอีก 10 ปีข้างหน้า ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญซึ่ง สอดคล้องกันว่าเห็นด้วยมากที่สุด ถึง มาก สมควรให้เป็นแนวทางปฏิบัติจำนวนทั้งสิ้น 157 ข้อจาก 181 ข้อ แยกเป็นแนวทางตามหัวข้อได้ดังนี้

1. ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานจัดทำวิทยุโรงเรียน จำนวน 11 ข้อ จาก จำนวน 12 ข้อ
2. แนวทางการจัดทำวิทยุโรงเรียน จำนวน 10 ข้อ จากจำนวน 11 ข้อ
3. การเผยแพร่การจัดการด้านบริหาร และกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้วิทยุโรงเรียน จำนวน 15 ข้อ จากจำนวน 19 ข้อ
4. วิชาและกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ควรจัดทำเป็นวิทยุโรงเรียน จำนวน 91 ข้อ จากจำนวน 108 ข้อ
5. การให้บริการงานวิทยุ การจัดทำทเรียนทางวิทยุ และการใช้สื่ออื่น ๆ จำนวน 27 ข้อ จากจำนวน 27 ข้อ
6. งบประมาณ จำนวน 3 ข้อ จากจำนวน 5 ข้อ

ตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวโน้มของผู้รับผิดชอบการดำเนินงานจัดทำวิทยุโรงเรียน ในปี พ.ศ. 2545 มีดังนี้

1.1 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุด คือการจัดทำในลักษณะคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่ควรเกี่ยวข้อง คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมวิชาการ ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์

1.2 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมาก คือ

1.2.1 ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษารับผิดชอบเพียงหน่วยงานเดียว

1.2.2 จัดทำในลักษณะคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย

ผู้ทรงคุณวุฒิ จากหน่วยงานที่ควรเกี่ยวข้อง คือสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมการฝึกหัดครู และตัวแทนโรงเรียน

2. แนวโน้มของแนวทางการจัดทำเนื้อหาวิทยุโรงเรียน ในปี พ.ศ. 2545

มีดังนี้ คือ

2.1 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุด คือ

2.1.1 คัดเลือกเนื้อหาจากหลักสูตรของกรมวิชาการ

2.1.2 ส่วนกลางรับผิดชอบจัดทำเนื้อหาบทเรียนที่เป็นหลัก และส่วน

ภูมิภาครับผิดชอบการจัดทำเนื้อหาในระดับท้องถิ่น

2.2 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมาก คือ

2.2.1 ควรจัดทำบทเรียนให้บริการทุกระดับชั้น

2.2.2 จัดทำบทเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ตามหลักสูตร

2.2.3 จัดทำเฉพาะบางวิชาโดยกำหนดจาก ข้อมูลการสำรวจความ

ต้องการและความจำเป็นของโรงเรียน

2.2.4 จัดทำเฉพาะบางวิชา โดยคัดเลือกเฉพาะวิชาที่มีเนื้อหาที่เหมาะสมที่จะนำเสนอทางสื่อวิทยุกระจายเสียง

2.2.5 ควรมีการจัดทำคู่มือประกอบบทเรียนในลักษณะ เป็นคู่มืออย่างละเอียดทั้ง เนื้อหาและกิจกรรมเสนอแนะทุกขั้นตอน มีการให้ความรู้เพิ่มเติมจากรายการบทเรียน และ เสนอแนะแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

3. แนวโน้มของการเผยแพร่ การจัดการการให้บริการ และกลุ่มเป้าหมาย
ผู้ใช้วิทยุโรงเรียน ในปี พ.ศ. 2545 มีดังนี้ คือ

3.1 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุด คือ

3.1.1 การเผยแพร่รายการบทเรียนนั้น ให้จัดออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง พร้อมทั้งให้บริการสำเนาเทปด้วย

3.1.2 การให้บริการเกี่ยวกับสื่อวิทยุโรงเรียนนั้นรัฐบาลควรจะเป็นผู้จัดทำเปล่าแก่ประชาชนโดยถือเป็นสวัสดิการของรัฐ

3.1.3 กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญที่สุด ที่จะให้บริการวิทยุโรงเรียน คือ โรงเรียน ในท้องถิ่นทุรกันดาร

3.2 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมาก

3.2.1 การเผยแพร่รายการบทเรียนนั้น มีการออกอากาศบทเรียนบางบทและจัดทำเป็นเทปในบทเรียน

3.2.2 หน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานส่วนภูมิภาคแยกกันรับผิดชอบการเผยแพร่ออกอากาศ และการให้บริการสำเนาเทป ในส่วนของตนเอง

3.2.3 กลุ่มเป้าหมาย ที่จะใช้บริการของสื่อวิทยุโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางในส่วนภูมิภาค โรงเรียนขนาดเล็กในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนสาธิตการศึกษาพิเศษ

4. แนวโน้มในการจัดทำรายการบทเรียนวิทยุโรงเรียน ว่าควรมีวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างไร และในลักษณะใดจึงจะเหมาะสมกับขนาดตนอีก 10 ปีข้างหน้า โดยใช้วิชาและกลุ่มประสบการณ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจัดไว้สำหรับการศึกษาภาคบังคับเป็นหลัก ข้อความที่มีแนวโน้มว่าเป็นไปได้มีดังนี้

4.1 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุด คือ

4.1.1 วิชาดนตรีและนาฏศิลป์ ควรจะเป็นบทเรียนที่ต้องมีแบบฝึกหรือมีการฝึก ควรมีสื่อหลาย ๆ สื่อประกอบกัน รูปแบบรายการควรประกอบด้วย ดนตรี เสียงประกอบ และเพลง

4.1.2 วิชาคณิตศาสตร์ ควรเป็นบทเรียนวิทยุในลักษณะสอน เสริม
ควรมีแบบฝึกหัดหรือการฝึก ควรมีสื่อหลาย ๆ สื่อประกอบกัน และมีเพลงประกอบบทเรียน

4.1.3 วิชาภาษาไทยควรจัดทำเป็นบทเรียนวิทยุในลักษณะสอน เสริม
ควรมีแบบฝึกหัดหรือการฝึก ควรมีสื่อหลาย ๆ สื่อประกอบกัน และมีเพลงประกอบบทเรียน

4.1.4 วิชาจริยศึกษา ควรมีสื่อหลาย ๆ สื่อประกอบกัน และมี เพลง
ประกอบบทเรียน

4.1.5 วิชาพลศึกษา ควรเป็นบทเรียนที่มีแบบฝึกหัดหรือการฝึก

4.1.6 กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ควรเป็นบทเรียนที่มีแบบฝึก
หัดหรือการฝึก และควรมีสื่อหลาย ๆ สื่อประกอบกัน

4.1.7 วิชาภาษาอังกฤษ ควรจัดทำเป็นบทเรียนวิทยุ ที่มีแบบฝึกหัดหรือ
การฝึก ควรมีสื่อหลาย ๆ สื่อประกอบกัน และควรมีเพลงประกอบบทเรียน

4.2 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมาก

4.2.1 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ควรจัดทำเป็นบทเรียนวิทยุ
ในลักษณะสอนเสริม โดยเลือกเป็นบางเนื้อหา ควรมีแบบฝึกหัดหรือมีการฝึก ควรมีสื่ออื่น ๆ
มาประกอบด้วย โดยมีรูปแบบรายการเป็นละครวิทยุ มีดนตรี มีเสียงประกอบ และ เพลง

4.2.2 วิชาดนตรีและนาฏศิลป์ ควรจัดทำเป็นบทเรียนวิทยุในลักษณะ
สอนตรงหรือสอนเสริม แต่เลือกสอนเพียงบางเนื้อหาและมีรูปแบบรายการเป็นการบรรยาย

4.2.3 วิชาคณิตศาสตร์ควรจัดทำเป็น บทเรียนวิทยุในลักษณะ สอน
เสริม โดยเลือกสอนเพียงบางเนื้อหา มีรูปแบบรายการประกอบด้วยรายการบรรยาย มีดนตรี
มีเสียงประกอบ และมีเพลง

4.2.4 วิชาภาษาไทย ควรจัดทำเป็นบทเรียนในลักษณะสอนตรง
โดยเลือกสอนเพียงบางเนื้อหา มีรูปแบบรายการประกอบด้วยรายการบรรยาย เป็นละครวิทยุ
มีดนตรีประกอบ และมีเสียงประกอบ

4.2.5 วิชาจริยศึกษาควรจัดทำเป็นบทเรียนวิทยุในลักษณะสอน เสริม
โดยเลือกสอนเพียงบางเนื้อหา มีแบบฝึกหัดหรือการฝึก มีรูปแบบรายการประกอบด้วย
การบรรยาย ละครวิทยุ มีดนตรีและเสียงประกอบ

4.2.6 วิชาพลศึกษา ควรจัดทำเป็นบทเรียนวิทยุในลักษณะสอนตรง หรือสอนเสริม โดยเลือกสอนเพียงบางเนื้อหา โดยมีสื่ออื่นมาประกอบด้วย รูปแบบรายการ ประกอบด้วยการบรรยาย ดนตรี เสียงประกอบ และ เพลง

4.2.7 วิชาศิลปศึกษาควรจัดทำเป็นบทเรียนวิทยุในลักษณะสอนเสริม โดย เลือกสอนเพียงบางเนื้อหา มีแบบฝึกหัดหรือการฝึก โดยมีสื่ออื่นประกอบด้วย มีรูปแบบ รายการประกอบด้วยการบรรยาย ดนตรีและเสียงประกอบ และมีเพลง

4.2.8 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ควรจัดทำเป็นบทเรียนวิทยุใน ลักษณะสอนตรงหรือสอนเสริมโดยเลือกสอนเพียงบางเนื้อหา มีรูปแบบรายการประกอบด้วย การบรรยาย มีดนตรีและเสียงประกอบและมีเพลง

4.2.9 วิชาภาษาอังกฤษ จัดทำเป็นบทเรียนในลักษณะสอนตรงหรือ สอนเสริม โดยมีบทเรียนได้ครบทุกเนื้อหา มีรูปแบบรายการประกอบด้วยการบรรยาย ละครวิทย์ มีดนตรีและเสียงประกอบ

5. แนวโน้มของการใช้สื่อวิทยุและสื่ออื่น ๆ สำหรับการศึกษานอก 10 ปี ข้างหน้า มีดังนี้

5.1 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุด

5.1.1 รูปแบบรายการ บทเรียนวิทยุจริงเรียนนอีก 10 ปีข้างหน้า ควรประกอบไปด้วย กิจกรรมของครูผู้สอนก่อนการรับฟัง กิจกรรมของนักเรียนทั้งก่อนรับฟัง ขณะรับฟังและหลังการรับฟัง ซึ่งควรจะเป็นการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปในลักษณะ Two ways communication นักเรียนสามารถเรียนได้ด้วยตัวเองหรือ เป็นกลุ่มและให้มี สื่ออื่น ๆ เสริมด้วย

5.1.2 สื่ออื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับรายการบทเรียนวิทยุ จริงเรียนนอีก 10 ปีข้างหน้า ได้แก่ สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ ดาวเทียม

5.1.3 สื่ออื่น ๆ จะสามารถช่วยในการส่งเสริมคุณภาพการเรียน การสอนได้ดีกว่าวิทยุ

5.2 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมาก

5.2.1 รูปแบบรายการบทเรียนวิทยุโรงเรียนนานอีก 10 ปีข้างหน้า ควรประกอบไปด้วยกิจกรรมของครูผู้สอนขณะรับฟังและหลังการรับฟัง ซึ่งรายการวิทยุนั้น ควรออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง และมีการจัดทำเป็นเทปคาสเซ็ทด้วย ซึ่งจัดเป็นสื่อการเรียนการสอน

5.2.2 สื่ออื่น ๆ ที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับรายการบทเรียนวิทยุโรงเรียนนานอีก 10 ปีข้างหน้า คือ cable T.V. แถบบันทึกเสียง sides คอมพิวเตอร์ สื่อพื้นบ้าน และสื่อบุคคล

5.2.3 วิทยุยังคงเป็นสื่อที่มีประโยชน์ ในการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอน

6. แนวโน้มของการใช้งบประมาณ ในการจัดซื้อวิทยุโรงเรียนนานปี พ.ศ. 2545 มีดังนี้

6.1 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุด คือ การใช้งบประมาณจากรัฐบาล

6.2 แนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมาก คือ การได้รับเงินสนับสนุนจากผู้อุปถัมภ์รายการและจากการบริจาค

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยคาดว่าในปี พ.ศ. 2545 วิทยุยังคงเป็นสื่อที่สามารถใช้ในการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนระดับประถมศึกษาได้ โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร แต่การจัดซื้อการเรียนการสอนในอนาคตนั้น ควรจะมีการนำสื่ออื่น ๆ มาใช้ประกอบกันเพื่อให้เป็นประโยชน์มากขึ้น การนำวิทยุเป็นสื่อการศึกษาที่มีผู้ทำการวิจัยความเป็นไปได้ในอนาคตไว้เช่น นันทิพย์ สุนทรันท (2535) และธงชัย เจียมพุก (2532) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสื่อการศึกษาทางไกล พบว่าผลวิจัยสอดคล้องกันว่าในปีพ.ศ. 2544 และปี พ.ศ. 2552 สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อวิทยุ ยังคงเป็นสื่อที่ใช้กันมากที่สุด

ประเทศไทยนั้นมีแนวโน้มที่เด่นชัดในการเผยแพร่เอกสารสิ่งพิมพ์ จะขยายกว้างขึ้นใน
อนาคต ในส่วนของวิทยุกระจายเสียงนั้นยังคง เป็นสื่อมวลชนที่แพร่หลาย จากผลการสำรวจ
ในปี พ.ศ. 2530 มีครัวเรือนที่มีเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงในครอบครัวถึงร้อยละ 70
ของครัวเรือนทั่วประเทศ ประชาชนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ฟังวิทยุทุกวัน และเมื่อพิจารณา
จากการสำรวจสภาพการใช้วิทยุโรงเรียน (2532) พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่มีวิทยุ
โดยเฉลี่ยโรงเรียนละ 2.1 เครื่อง ถ้าโรงเรียนรู้จักการบริหารการใช้วิทยุแบบแบ่ง เวลา
โรงเรียนก็จะสามารถรับฟังรายการบทเรียนทางวิทยุได้ แต่เมื่อพิจารณาการศึกษาไทยใน
อนาคต รูปแบบการศึกษาจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบัน คือจะต้องเป็นแบบการ
เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ดังนั้นสื่อการสอนจะมีเพียงสิ่งพิมพ์และวิทยุเท่านั้นไม่ได้ ซึ่ง
สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ว่า สื่ออื่น ๆ ที่จะต้องนำมาใช้ร่วมกับรายการ
วิทยุโรงเรียนในปี พ.ศ. 2545 คือ สิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ ดาวเทียม และสื่ออื่น ๆ
ตามความเหมาะสมของคุณสมบัติของวิชา เพราะสื่อแต่ละชนิด หากแยกกันใช้ในการศึกษา
จะไม่มีก่อให้เกิดผลดี เช่นการสอนทางวิทยุตามลำพัง สอนทางโทรทัศน์เพียงอย่างเดียวหรือ
มีแต่สิ่งพิมพ์ให้ผู้เรียนอย่างเดียว จะทำให้ได้ผลของการเรียนน้อย (กรมวิชาการ : 2517)

จากผลการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุดกับการเรียนการสอนที่มีลักษณะ
เป็นการสื่อสารสองทาง (Two way communication) การเรียนการสอนในอนาคตครู
จะมีบทบาทน้อยลง นักเรียนเรียนด้วยตนเองมากขึ้น หรืออาจเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มซึ่งจะ
ต้องมีการให้ผลข้อมูลย้อนกลับ (Feed back) ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในระดับหนึ่ง
เพราะความแตกต่างของระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเห็นได้ว่า คนเราสามารถจำนสิ่ง
ที่ได้อ่านได้เพียงร้อยละ 10 จำนสิ่งที่ได้ยินเพียงร้อยละ 20 จำนสิ่งที่เห็นร้อยละ 30
จำนสิ่งที่ตนเห็นและได้ยินและได้เห็นถึงร้อยละ 50 จำนสิ่งที่พูดร้อยละ 70 และจำนสิ่ง
ที่ได้พูดและปฏิบัติ ถึงร้อยละ 90 (Raudsepp, 1979) นั้นแสดงว่า ถ้าสื่อการสอนทำซ้ำ
กระบวนการเรียนการสอนเป็นสื่อที่ทำให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติมากที่สุด ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการ
เรียนรู้สูงขึ้นเท่านั้น ดังนั้น สื่อการสอนที่เป็นการสื่อสารทางเดียวน่าจะมีประสิทธิภาพต่ำสุด
และสื่อการสอนที่ช่วยให้เกิดการสื่อสารแบบสองทางน่าจะมีประสิทธิภาพสูงสุดตามความเห็น
ของผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ โภทศ ชูช่วย (2531) ยังกล่าวว่า ถ้าเป็นการสื่อสารแบบ

ทางเดียว เช่น การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงและรายการวิทยุโทรทัศน์ก็สามารถทำให้เป็นการสื่อสารแบบสองทางได้ โดยการใช้อัฒนภาพหรือโทรศัพท์สอบถามปัญหาหรือข้อสงสัยจากบทเรียนต่าง ๆ ได้ ซึ่งในปัจจุบันนี้ การดำเนินการกระจายเสียงรายการวิทยุโรงเรียนมีลักษณะของการเป็น Two way communication อยู่บ้างเล็กน้อย คือมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนตอบปัญหา เขียนเรื่องราว หรือภาพประกอบส่งไปยังศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา แต่ไม่เป็นผลในทางการเรียนการสอนมากนัก เนื่องจากรายการบทเรียนไม่ได้เป็นรายการสด อีกทั้งยังบันทึกเสียงล่วงหน้าเป็นเวลานานมาก ทำให้การโต้ตอบกันของ ผู้ส่งสาร และผู้รับสารไม่ทันผลเท่าที่ควร การจัดทำเป็นรายการวิทยุที่เป็น การสื่อสาร 2 ทางจึงน่าจะได้มีการปรับปรุงรายการบทเรียนให้สามารถมีการ โทรศัพท์สอบถามปัญหา รายการสด หรือบันทึกเสียงเพื่อออกอากาศสัปดาห์ต่อสัปดาห์ จะทำให้มีการติดต่อสอบถามโต้ตอบใกล้ชิดกันมากขึ้น

ในส่วนของแนวทางการจัดทำบทเรียนวิทยุโรงเรียนนั้น ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ควรมีการดำเนินงานในรูปแบบของ คณะกรรมการดำเนินงานจัดทำสื่อวิทยุโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะ เช่นเดียวกับปัจจุบันซึ่งคณะกรรมการควรประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาร่วมมือกันประชุม เพื่อค้นหาแนวทางการดำเนินงานจัดทำด้านสื่อวิทยุขึ้นมา (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา : 2536) สำหรับผลการวิจัยข้อนี้ผู้วิจัยคาดว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับการทำงานในลักษณะนี้ เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษาได้มีโอกาสมาประชุมร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนความเห็น เสนอแนะ และให้ข้อมูลต่าง ๆ ด้วยกันได้ จะ เป็นการดีที่ความหมายให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบแต่เพียงหน่วยเดียว นอกจากนี้ยังมีผลให้ขอบข่ายของงานกว้างขวาง เพราะมีหน่วยงานหลายหน่วยร่วมกันรับผิดชอบด้วย ส่วนรายการที่ผลิตเสร็จสมบูรณ์แล้วก็จะมีการจัดการออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและจัดทำเป็นเทปบันทึกเสียงด้วย ส่วนด้านการให้บริการออกอากาศหรือเผยแพร่รายการนั้น ให้ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคแยกกันรับผิดชอบ รวมทั้งการจัดทำเนื้อหาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นด้วย ซึ่งในข้อนี้รัฐบาลควรจะ เน้นเรื่อง การประสานงานและการระดมสรรพกำลังมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะในปัจจุบันยังคงเป็นแบบรวมอำนาจอยู่ในส่วนกลางยังไม่มีมีการกระจายอำนาจสู่หน่วยปฏิบัติในภูมิภาคและท้องถิ่น

การประสานงานยังคงมีปัญหา จึงทำให้มีผลถึงการประสานงานเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันและมีผลไปสู่หน่วยงานปฏิบัติและสถานศึกษาในระดับภูมิภาค (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษามทบ.)

การคัดเลือกเนื้อหาที่จะจัดทำบทเรียนนั้น ให้ใช้การคัดเลือกเนื้อหาจากกรมวิชาการเป็นหลักและควรจัดทำบทเรียนให้บริการทุกระดับการศึกษากดบังคับ แต่ควรจัดทำบทเรียนวิทยุเฉพาะบางวิชา โดยจะต้องมีการสำรวจความต้องการและความจำเป็นของโรงเรียนก่อนส่วนวิชาที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุดว่าควรจัดทำเป็นบทเรียนวิทยุ คือ วิชาภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นวิชาที่เกี่ยวกับการฝึกทักษะการพูด เช่นวิชาภาษาอังกฤษ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาได้มีงานวิจัยไว้เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่าผู้เรียนภาษาอังกฤษกับวิทยุมีทักษะการฟังสูงกว่าผู้เรียนปกติ (ศรีสว่าง เลี้ยววาริณ: 2531) ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนจะได้นำไปเผยแพร่ให้เป็นประโยชน์ทั้งด้านการศึกษาระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน สำหรับโรงเรียนในระดับประถมศึกษานั้นจะได้ร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด สนับสนุนให้มีการใช้วิทยุกระจายเสียงประกอบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยเน้นทักษะการฟังให้แพร่หลายยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาก็จะได้ใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการผลิตบทเรียนในระดับอื่น ๆ รวมทั้งนำไปประยุกต์ใช้ให้ตรงกับความต้องการของประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เพื่อมุ่งเสริมโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไปซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวนี้ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ อารินทร์ (2532) ที่สรุปผลการวิจัยว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิทยุโรงเรียนภาษาอังกฤษประกอบการสอน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการฟังสูงกว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยไม่ได้ใช้วิทยุโรงเรียน

ในด้านงบประมาณการจัดและผลลัพท์วิทยุโรงเรียนนั้น ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า งบประมาณควรจะมาจากรัฐบาล โดยถือว่าสื่อนี้เป็นสวัสดิการของรัฐที่ให้แก่ประชาชน เช่นเดียวกับในปัจจุบัน โดยจะมีงบประมาณสนับสนุนจากการบริจาค และผู้อุปถัมภ์รายการ แต่ไม่เห็นด้วยกับการที่ผู้ใช้สื่อจะเสียค่าสมัคร ค่าบำรุงหรือซื้อขายในเชิงพาณิชย์

ข้อเสนอแนะในการจัดการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยที่จัดทำขึ้นมาในครั้งนี้ที่สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ได้กับการจัดทาสื่อประเภทวิทยุเป็นส่วนใหญ่ แต่หากมีผู้สนใจที่จะทำการวิจัยเพิ่มเติมก็ควรที่จะจัดทาสื่อของสื่อที่จะนำมาประสมกันให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษามากที่สุดให้ละเอียดมากขึ้น

2. ในการจัดทาสื่อของวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะในระยะเวลายังไม่มากนัก การศึกษาภาคบังคับจะขยายชั้นเรียนมากขึ้น หากมีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องสื่อที่จะจัดทำให้เหมาะสมก็ควรจะมีการสำรวจความต้องการของครู และนักเรียนผู้ช่วยว่าต้องการอย่างไร วิชาใด และศึกษาถึงคุณสมบัติและข้อจำกัดของเนื้อหาวิชาแต่ละวิชาด้วย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย